

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-229-6-9>

**ENSURING THE RIGHT TO SECRECY OF CORRESPONDENCE
IN THE CONDITIONS OF MARTIAL LAW IN UKRAINE
AND ITS IMPACT ON THE WORLD ORDER**

**ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА НА ТАЄМНИЦЮ КОРЕСПОНДЕНЦІЇ
В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ
ТА ЙОГО ВПЛИВ НА СВІТОВИЙ ПОРЯДОК**

Levchenko A. V. Левченко А. В.

*Postgraduate Student at the Department
of Constitutional and Criminal Law
Kyiv National Economic University
named after Vadym Hetman
Kyiv, Ukraine*

*аспірантка кафедри конституційного
та кримінального права
ДВНЗ «Київський національний
економічний університет
імені Вадима Гетьмана»
м. Київ, Україна*

Сьогодні найактуальнішою темою всіх обговорень, повідомлень і публікацій є тема повномасштабної війни в Україні, розпочатої на світанку 24 лютого 2022 року Російською Федерацією, яка цинічно вторглась на українську територію. Порушуючи всі принципи і норми ведення війни, російські війська безщадно знищують український народ [1, с. 412]. І це незважаючи на те, що після закінчення Другої світової війни, яка принесла мільйони смертей, тисячі біженців, сотні розділених сімей, увесь цивілізований світ сказав «Ніколи знову».

До того ж, після завершення Другої світової війни було укладено багато міжнародних угод та нормативних актів, спрямованих на забезпечення миру та недопущення воєнних конфліктів в майбутньому. Хоча в післявоєнний період архітектуру світового порядку визначило двополусне протистояння Західного блоку держав на чолі зі Сполученими Штатами Америки та соціалістичного блоку Росії-СССР, початок 70-х років ХХ століття ознаменувався потеплінням відносин між ними та підписанням Гельсінських угод, які стали складовою частиною нового світового порядку. Однак теперішнє грубе порушення Росією цих та інших міжнародних угод, в тому числі і так званого «Будапештського меморандуму» свідчить, наскільки умовний та національно-суб'єктивний характер має також і нормативна база світового порядку. Її напручують і пропонують міжнародній спільноті переважні світових катаклізмів, однак вона є обов'язковою для всіх, окрім них самих. Тож, з наведеного випливає, що світовий порядок є нічим іншим як правилами міжнародного співжиття, які

встановлюють і силою примусу забезпечують лідери світової спільноти, керуючись при цьому, перш за все, своїми національними інтересами [2].

Безумовно, актуальним є питання визначення стратегічного національного інтересу України на сьогоднішньому етапі її розвитку, оскільки від цього залежить повноцінне і безповоротне утвердження України у світовому співтоваристві і в міжнародних організаціях зокрема.

Як і інші держави, незважаючи на відмінності, людські та історичні аспекти, Україна як основний інструмент регулювання відносин між членами суспільства використовує право. Водночас, окрім права світовий порядок складається ще з багатьох різних сфер – політика, економіка, культура, наука, релігія, екологія, медицина тощо. І саме тут по справжньому розкривається роль права і світового порядку. Адже без належного встановлення зв'язків між різними сферами їх взаємодія призведе до руйнівного хаосу. Право у своїй багатогранності включає регулювання відносин як у середині всіх сфер, так і одна з одною [3, с. 149, 152-153].

Дійсно, будь-які прогалини в законодавстві чи проблеми практичної реалізації законодавчих норм можуть спричинити як мінімум порушення прав і свобод людини, після чого вже й годі говорити про громадянське правове суспільство і його позитивний вплив на світовий порядок.

Нині забезпечення та реалізація прав і свобод людини в Україні набуває особливого значення у зв'язку із введенням на всій території країни, за винятком тимчасово окупованих територій, воєнного стану та, як наслідок, запровадження обмежень окремих прав і свобод людини. Одним із таких прав, що в умовах воєнного стану може зазнавати обмежень, є право на таємницю кореспонденції.

Варто відмітити, що воєнний стан є практично єдиною легальною можливістю суттєвого обмеження цього права. Однак окремі недоліки самої процедури введення воєнного стану в Україні можуть негативно впливати на забезпечення права на таємницю кореспонденції та призводити до надмірного або незаконного його обмеження.

Серед таких недоліків варто виділити, перш за все, складну бюрократичну процедуру введення воєнного стану та надмірну кількість нормативно-правових актів, які приймаються для його введення. Так, по факту процедура запровадження воєнного стану в Україні передбачає лише одну дію, але кілька документів – пропозиції Ради національної безпеки і оборони України, Указ Президента України та підготовлений ним проект закону про затвердження указу, прийнятий Верховною Радою України закон.

Не менш важливою проблемою є неможливість народних депутатів коригувати зміст указу Президента України. Адже Конституція України

та Закон України «Про правовий режим воєнного стану» не регулюють таких техніко-юридичних та процедурних деталей, однак частинами 1 і 2 статті 190 Регламенту Верховної Ради України передбачено, що Верховна Рада України може прийняти повністю, частково з рекомендаціями та/або застереженнями або відхилити проект закону про затвердження відповідного указу Президента України про введення воєнного чи надзвичайного стану в Україні або в окремих її місцевостях. При цьому, якщо Верховна Рада України затвердила відповідним законом такий указ Президента України частково з рекомендаціями та/або застереженнями, то чинними є положення відповідного указу, затвердженого Верховною Радою України.

Крім того, системне тлумачення Закону України «Про правовий режим воєнного стану», зокрема статті 5 цього нормативного акту, показує нелогічну структуру цієї статті. Незрозуміло, чому положення, в якому говориться про оголошення указу Президента України про введення воєнного стану в Україні або в окремих її місцевостях, затвердженого Верховною Радою України (частина третя), розміщене перед положеннями про порядок затвердження цього указу Верховною Радою України (частини четверта та п'ята)[4, с. 75,81].

Таким чином, з метою удосконалення механізму введення воєнного стану та обмеження у зв'язку з цим прав і свобод людини, зокрема права на таємницю кореспонденції, необхідно змінити кількість нормативно-правових актів, які приймаються для введення воєнного стану. Доцільно запровадити таку процедуру введення воєнного стану, за якої Президент України ініціює запровадження воєнного стану шляхом внесення проекту закону, який розглядається і ухвалюється Верховною Радою України. Зазначена рекомендація дозволить подолати ще один недолік існуючого нині механізму щодо неможливості народних депутатів коригувати зміст указу Президента України про введення воєнного стану.

Крім того, необхідно врегулювати положення статті 5 Закону України «Про правовий режим воєнного стану», зокрема перенести частину 3 після частин 4 і 5, що дозволить у логічній послідовності описати порядок введення воєнного стану.

Зрештою, потребують узгодження норми статті 64 Конституції України та Закону України «Про правовий режим воєнного стану». Оскільки в Законі України «Про правовий режим воєнного стану» зазначено, що в указі Президента України про введення воєнного стану зазначається вичерпний перелік прав, які можуть зазнавати обмежень, а норми статті 64 Основного Закону наводять перелік прав, які, навпаки, обмежувати не можна навіть в умовах воєнного чи надзвичайного стану, то, певно, варто врегулювати зазначені положення шляхом приведення норм Закону України «Про правовий режим воєнного стану» у відповідність до норм статті 64 Конституції України.

Наведені рекомендації допоможуть спростити механізм введення воєнного стану в Україні або на окремих її територіях і, в той же час, захистити права і свободи людини і громадянина, зокрема конституційне право на таємницю кореспонденції від незаконних або надмірних обмежень. Водночас, удосконалення законодавства і його практичної реалізації в цій сфері дозволить позитивно вплинути на світовий порядок як в умовах запровадження воєнного стану, так і в післявоєнний період.

Література:

1. Левченко А.В. Можливість втручання у право на таємницю кореспонденції як спосіб отримання доказів у період воєнного стану. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія Право*. 2022. Випуск 70. С. 411-416. URL: <https://visnyk-juris-uzhnu.com/70-2> (дата звернення: 25.07.2022).

2. Олександр Сич. Світовий порядок: суб'єктивний характер і національний інтерес. *Недержавний аналітичний центр «Українські студії стратегічних досліджень»*. URL: <https://ussd.org.ua/2020/03/28/svitovuj-poryadok-sub-yektyvnyj-harakter-i-natsionalnyj-interes/> (дата звернення: 25.07.2022).

3. Дімітрій Торгонський. Світовий правовий порядок: теоретичні основи формування. *Публічне право*. 2021. №2 (42). С. 149-156.

4. Марусяк О.В. Проблеми імплементації особливих правових режимів в Україні на прикладі введення воєнного стану в 2018 році. *Центр політико-правових реформ*. URL: <https://pravo.org.ua/wp-content/uploads/2022/01/Marusyak.-Problemy-implementatsiyi-osoblyvyh-pravovyh-rezhymiv.pdf> (дата звернення: 25.07.2022)

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-229-6-10>

THE ISSUE OF IMPLEMENTATION OF CONSTITUTIONAL LAW FOR HOUSING IN UKRAINE

Pasichnyk V. V.

*Candidate of Legal Sciences, Attorney,
Legal Advisor of the Limited Liability Company «ELKO Ukraine»
Kyiv, Ukraine*

Ukraine is one of the European countries in the world whose citizens need housing place. It is characterized by the longest queue of Ukrainians in the apartment register, compared to other European countries. In order to obtain housing and improve living conditions, various sections of the population are